

Ondergraaft polarisatie de democratie?

Kamil Bernaerts

Binnenland Buitenland

Scholen slaan alarm over radicalisering en polarisatie: “Een of twee of drie of vier meldingen per jaar naar drie of vier per dag”

1. Moeten we ons zorgen maken over polarisatie en democratie?

single! “We hebben dringend meer empathie nodig voor elkaar”

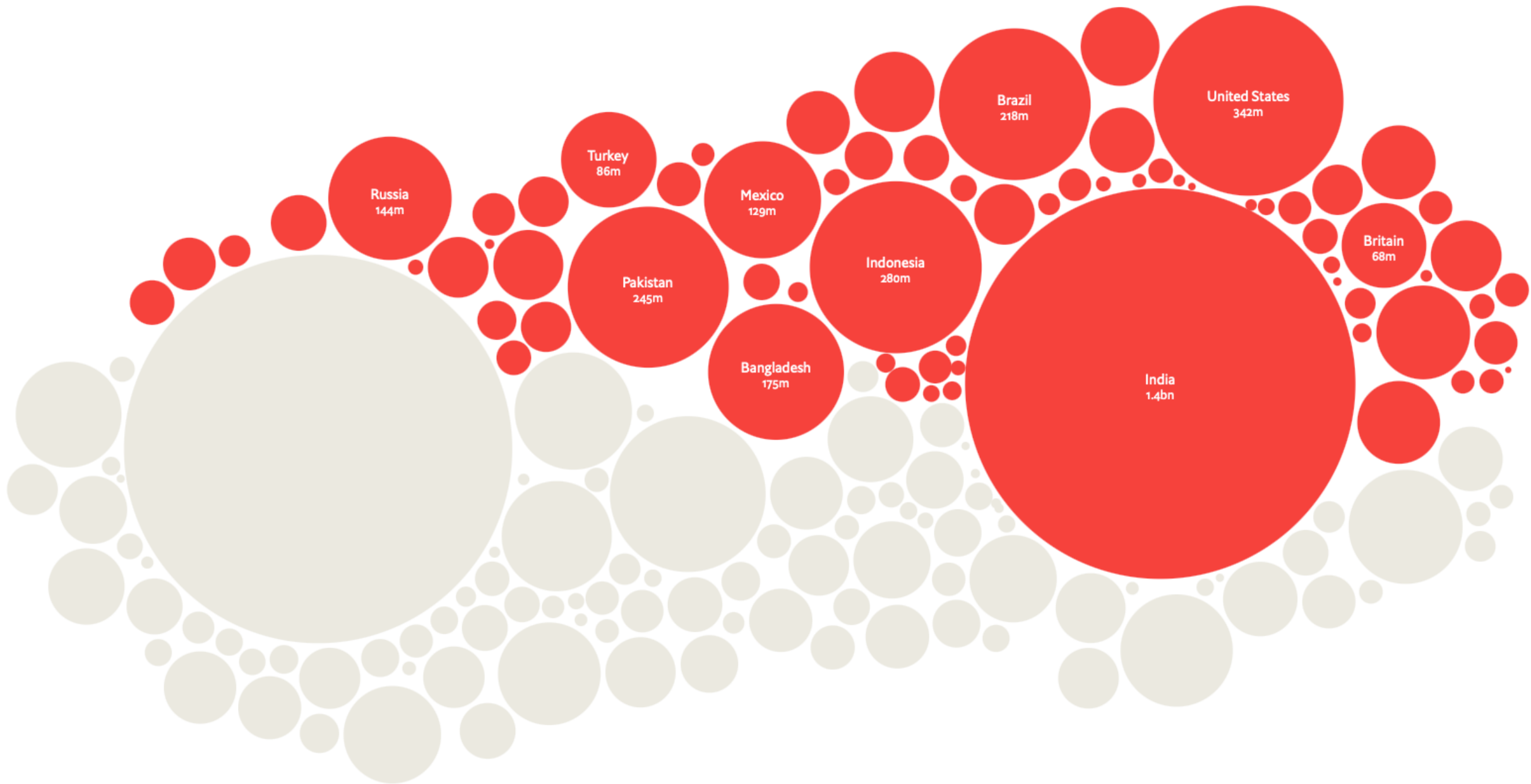
2. Is polarisatie altijd een probleem?

Partijen trekken polarisatie door in verkiezingslogans

09/03/2024

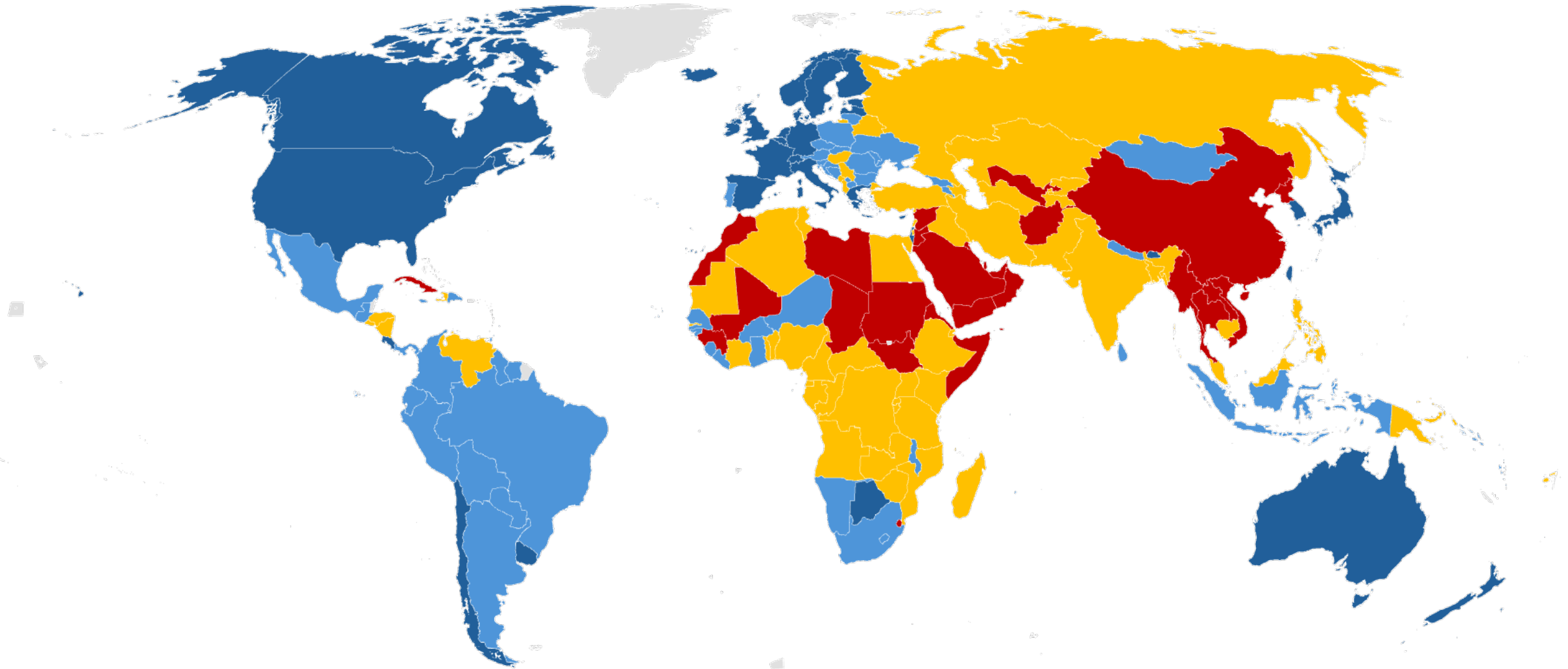

Moeten we ons
zorgen maken over
“de democratie”?

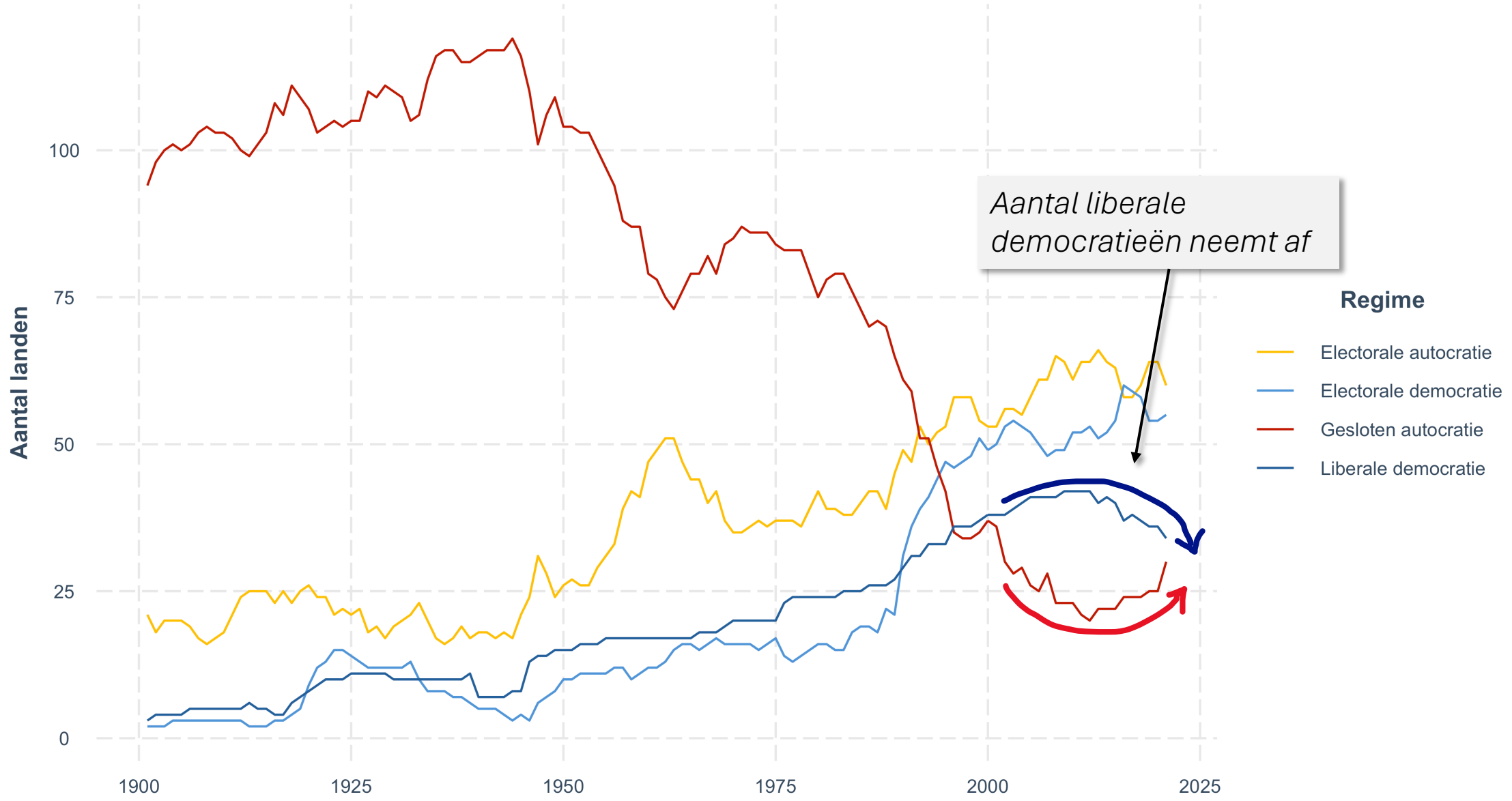
Politieke regimes in 2021

■ Gesloten autocratie ■ Electorale autocratie ■ Electorale democratie ■ Liberale democratie

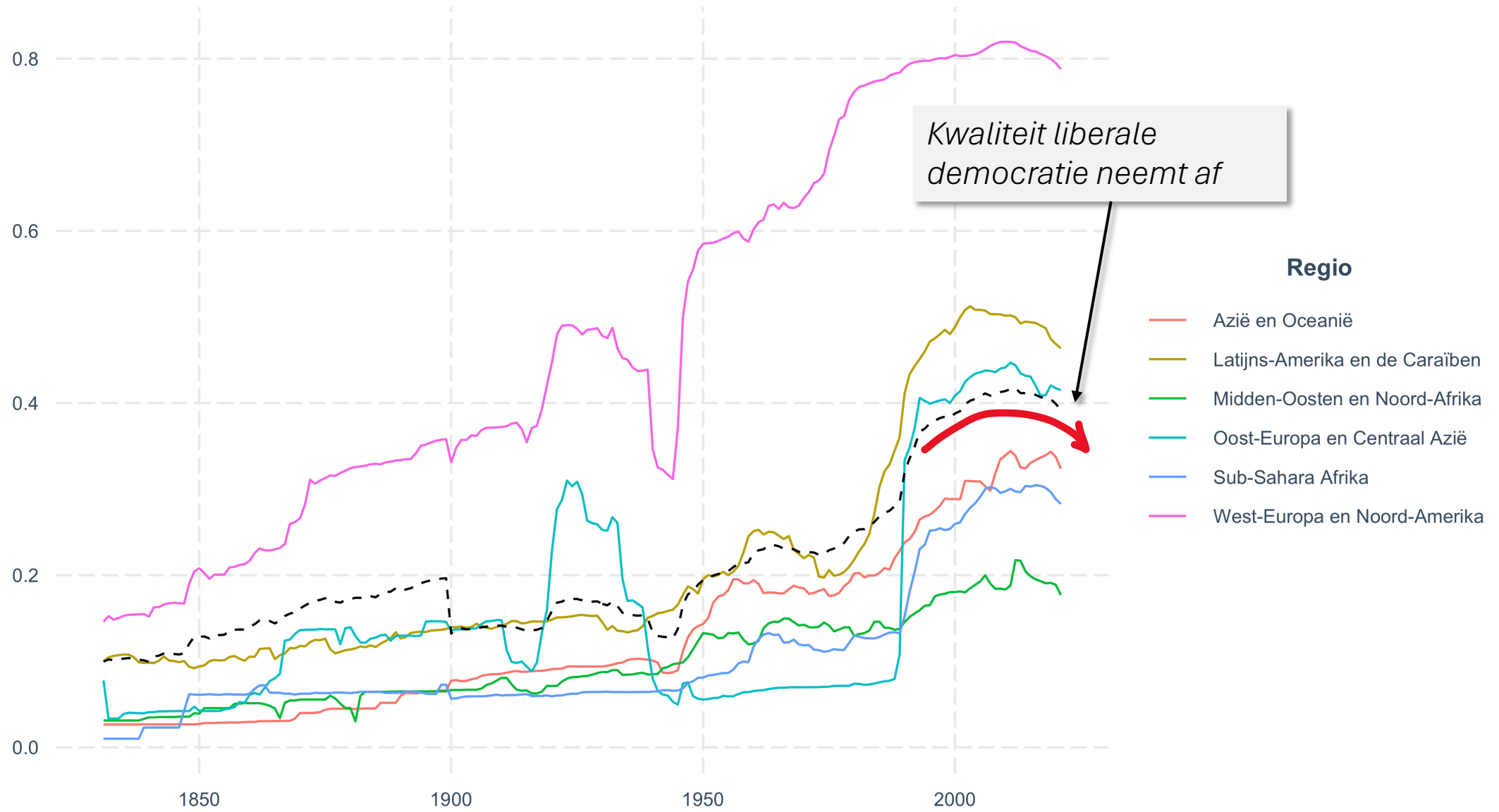

Democratie onder druk

Politieke regimes over tijd sinds 1900

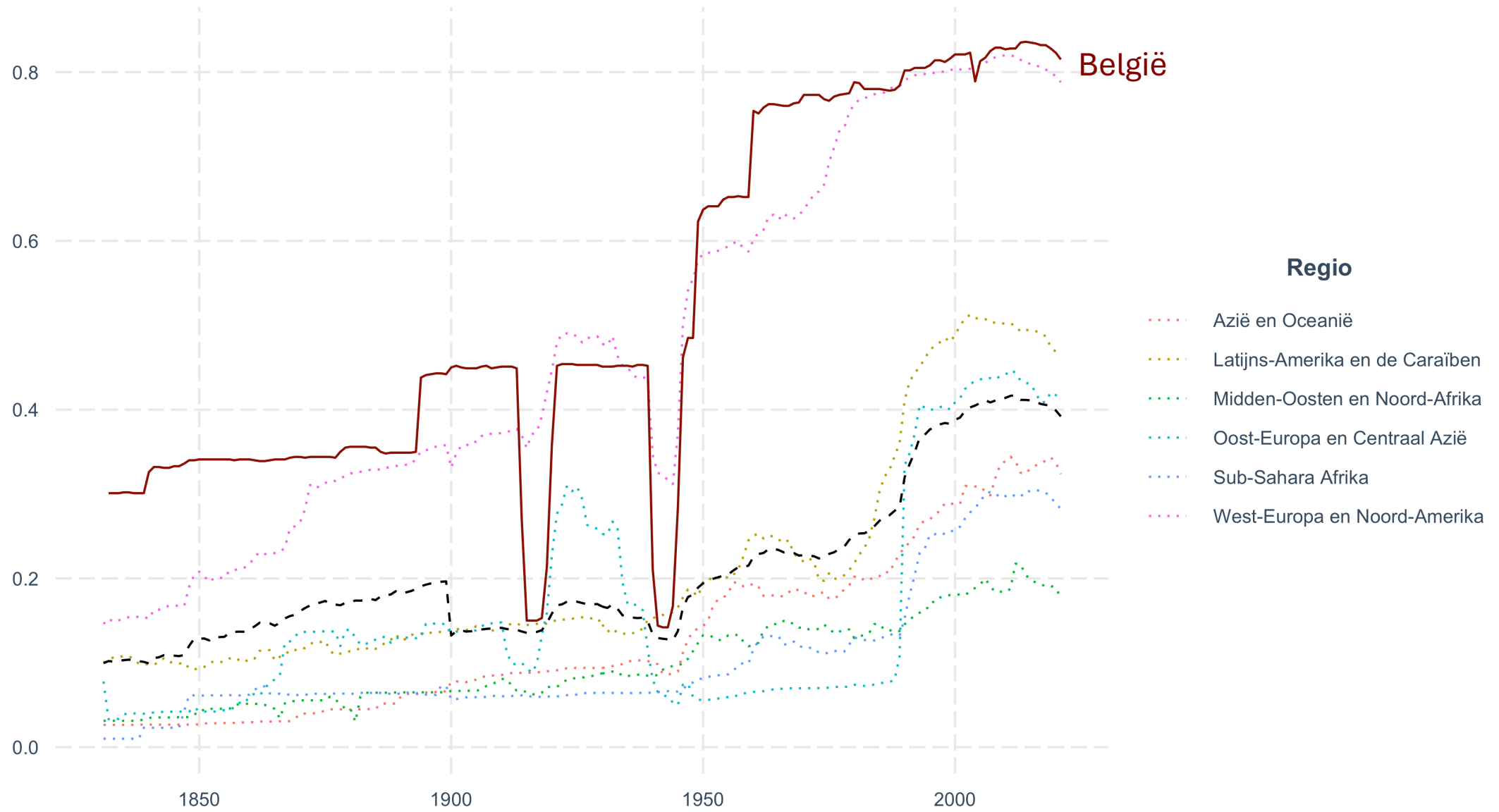

Liberaal democratie index over tijd per regio

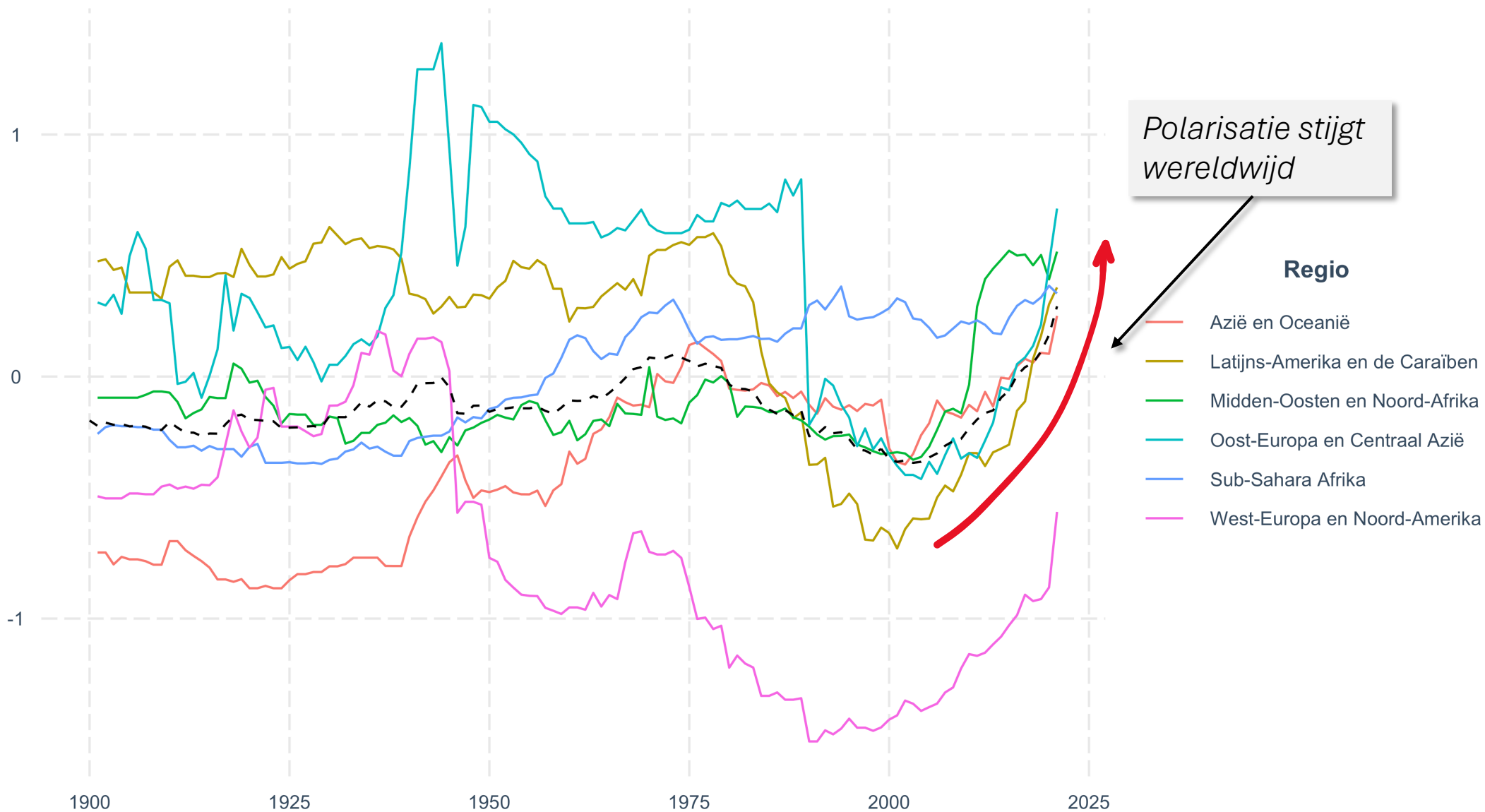
Democratie onder druk

Liberaal democratie index over tijd per regio

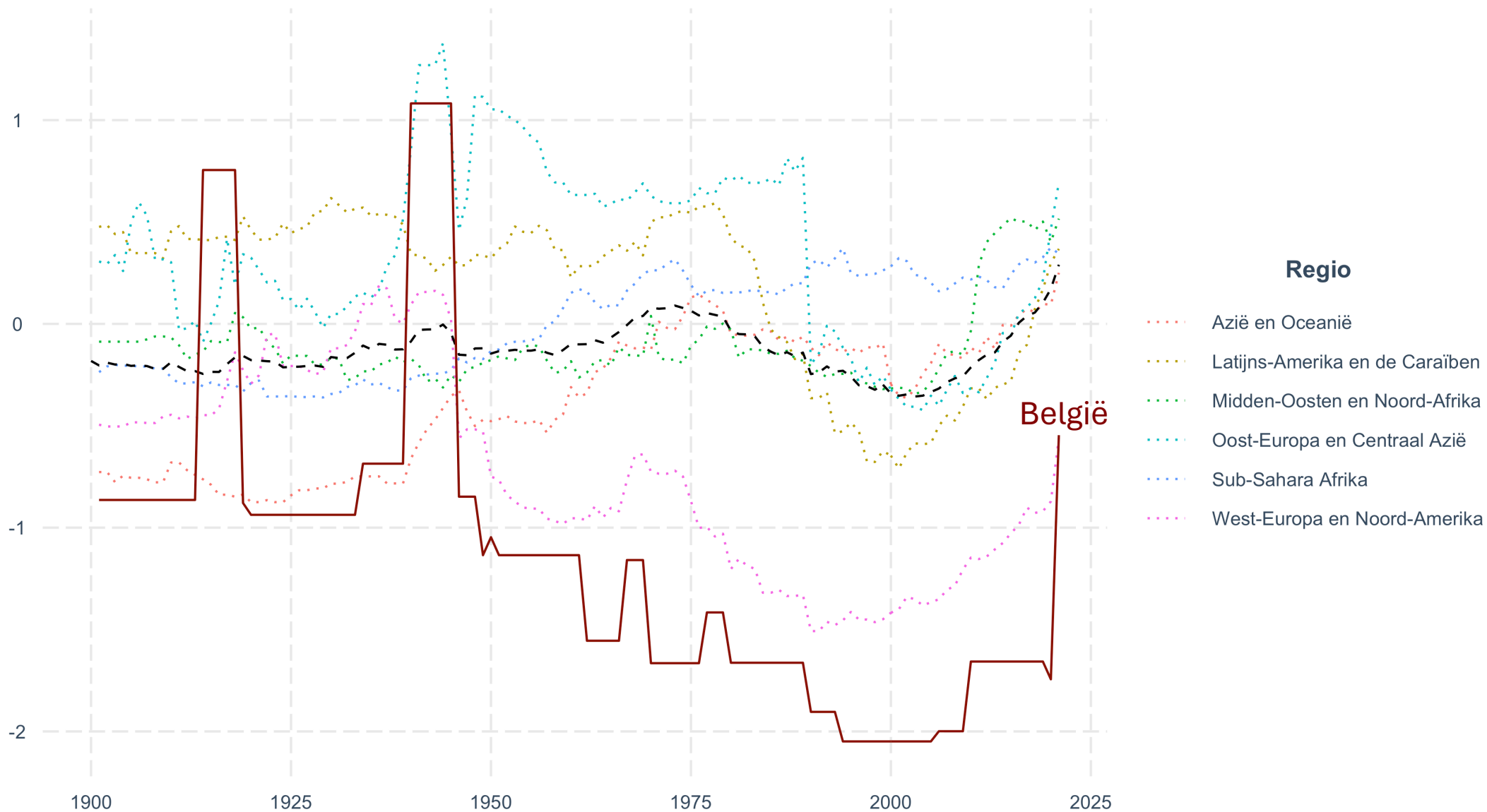
Identiteitsgebaseerde polarisatie index over tijd per regio

Polarisatie in de lift

Identiteitsgebaseerde polarisatie index over tijd per regio

Polarisatie in de lift

Gevaren van polarisatie voor democratie

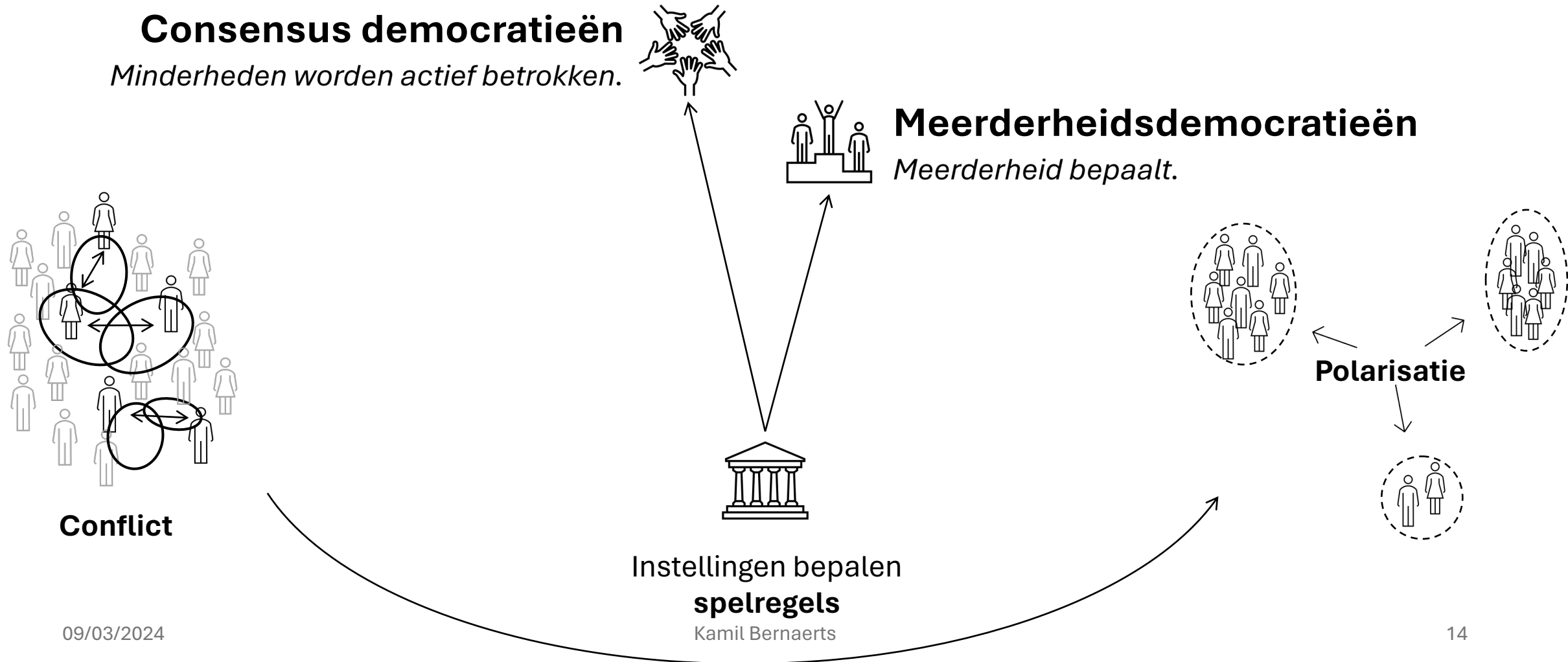

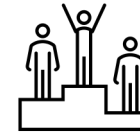
- Discriminatie
- Minder sociale samenhang
- Minder vertrouwen
- Minder steun voor democratie
- Meer steun voor geweld
- Democratisch verval
- ...

09/03/2022

Mogelijke verdediging: **institutionele spelregels**

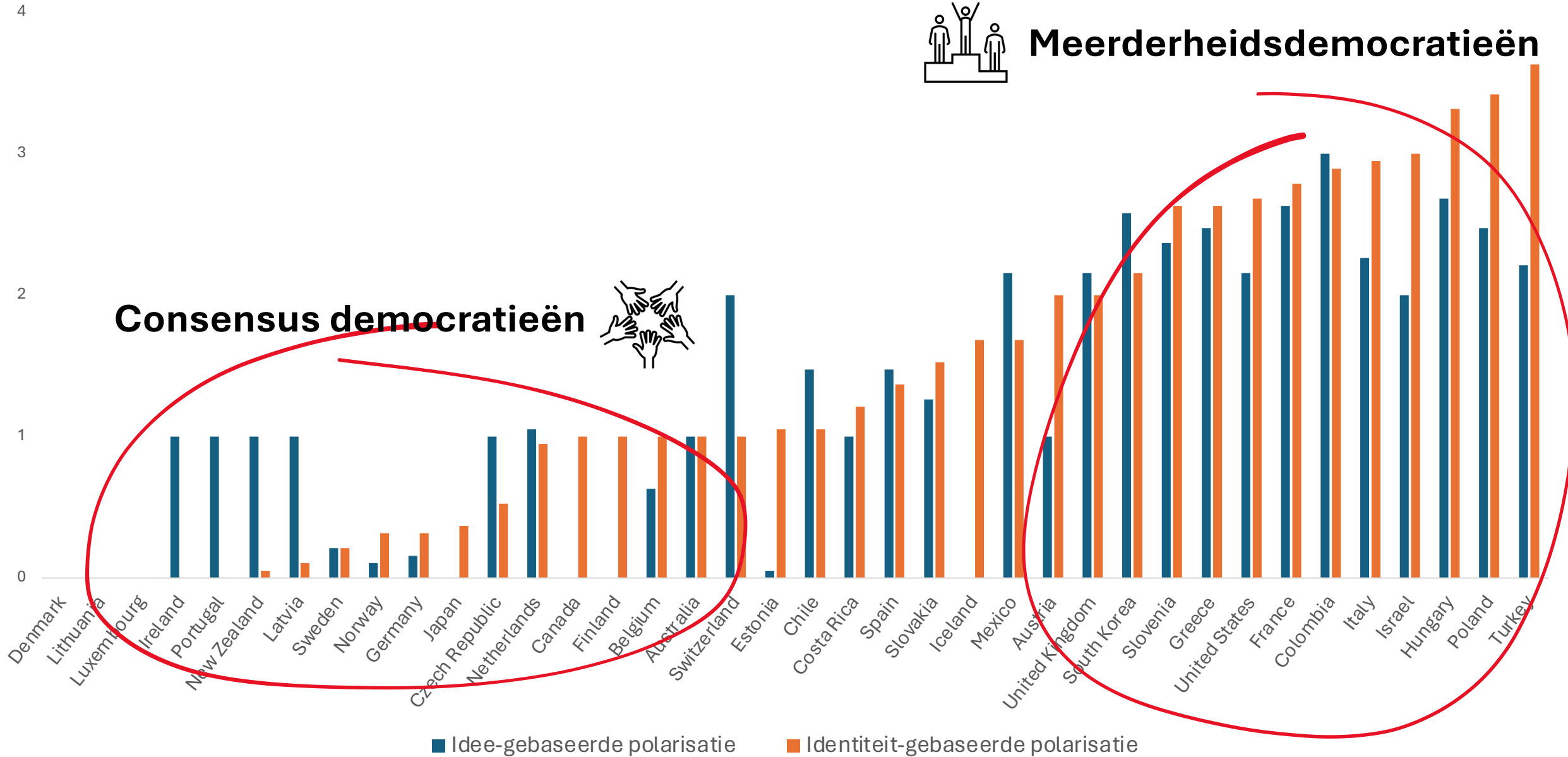
Instellingen verminderen kans op polarisatie

Meerderheidsdemocratieën

Consensus democratieën

■ Idee-gebaseerde polarisatie ■ Identiteit-gebaseerde polarisatie

Gemiddelde sterkte polarisatie in OESO-landen (2000-2018)

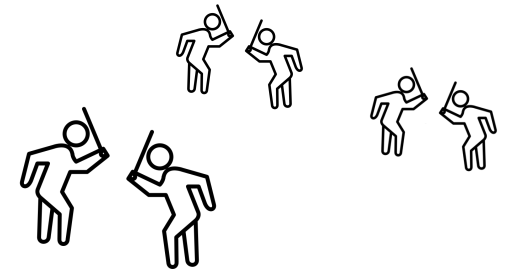
Instellingen verminderen kans op geweld

Instellingen bepalen
spelregels

Consensus democratieën

Minderheden worden actief betrokken.

Politiek geweld

Polarisatie

Verminderen kans op geweld

Is polarisatie dan
altijd een probleem?

Maar...

FROME.

January the 24th,

We, whose names are here
request a Meeting of such
of this Town and Neighb
Friendly to the Mitigati

Abolit
OF
SLAVERY

THROUGHOUT
BRITISH DOMAINS

To be holden on Thu
of february next, at
the George Inn, in J

J. A. WICKHAM,
SAMUEL SAUNDERS,
J. W. LITTLE,
JOHN SHEPPARD,
CHARLES SMITH,
JOHN KINGDON,
T. H. SHEPPARD,

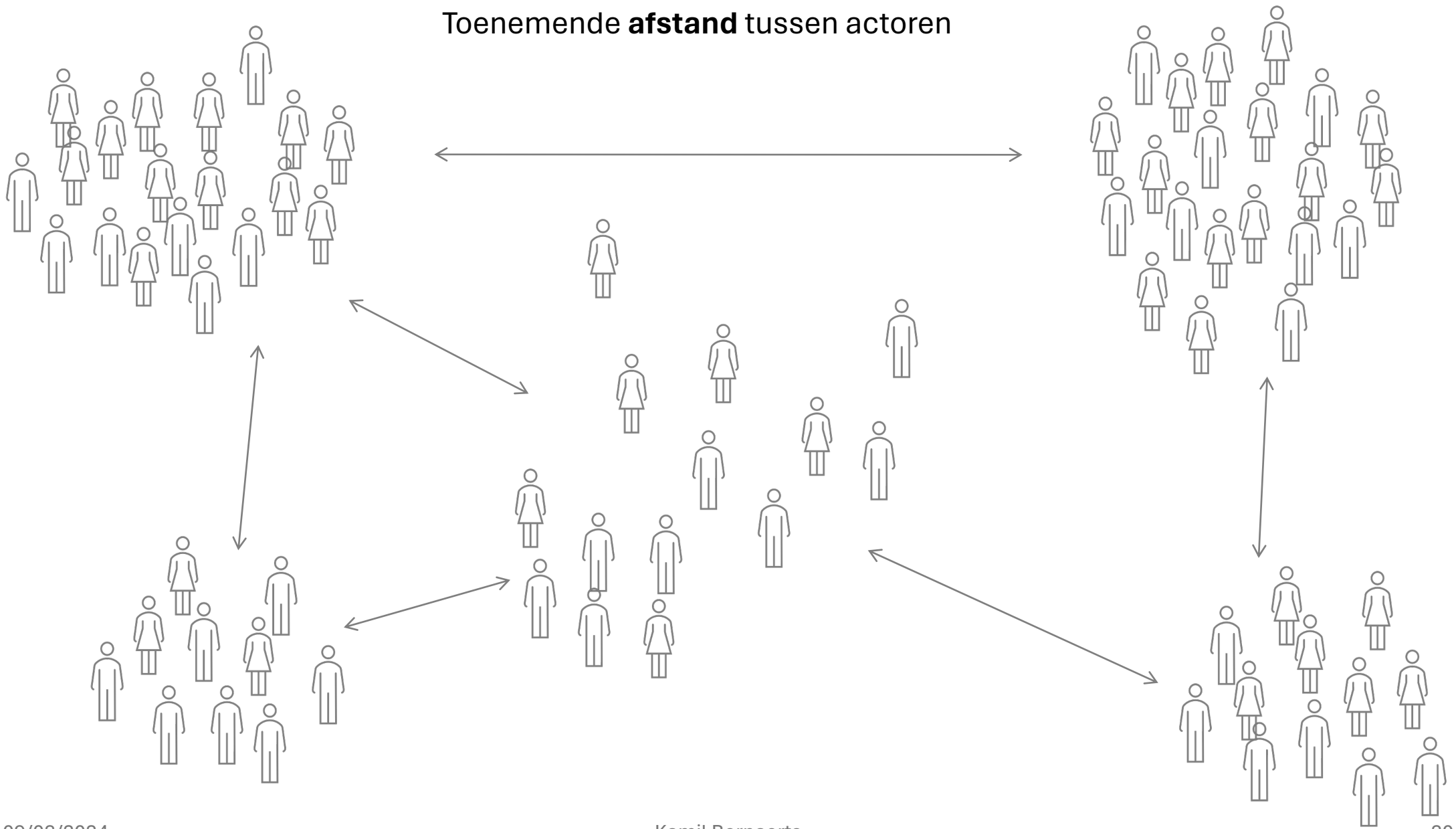
CROCKERS, PRINTERS, FROME.

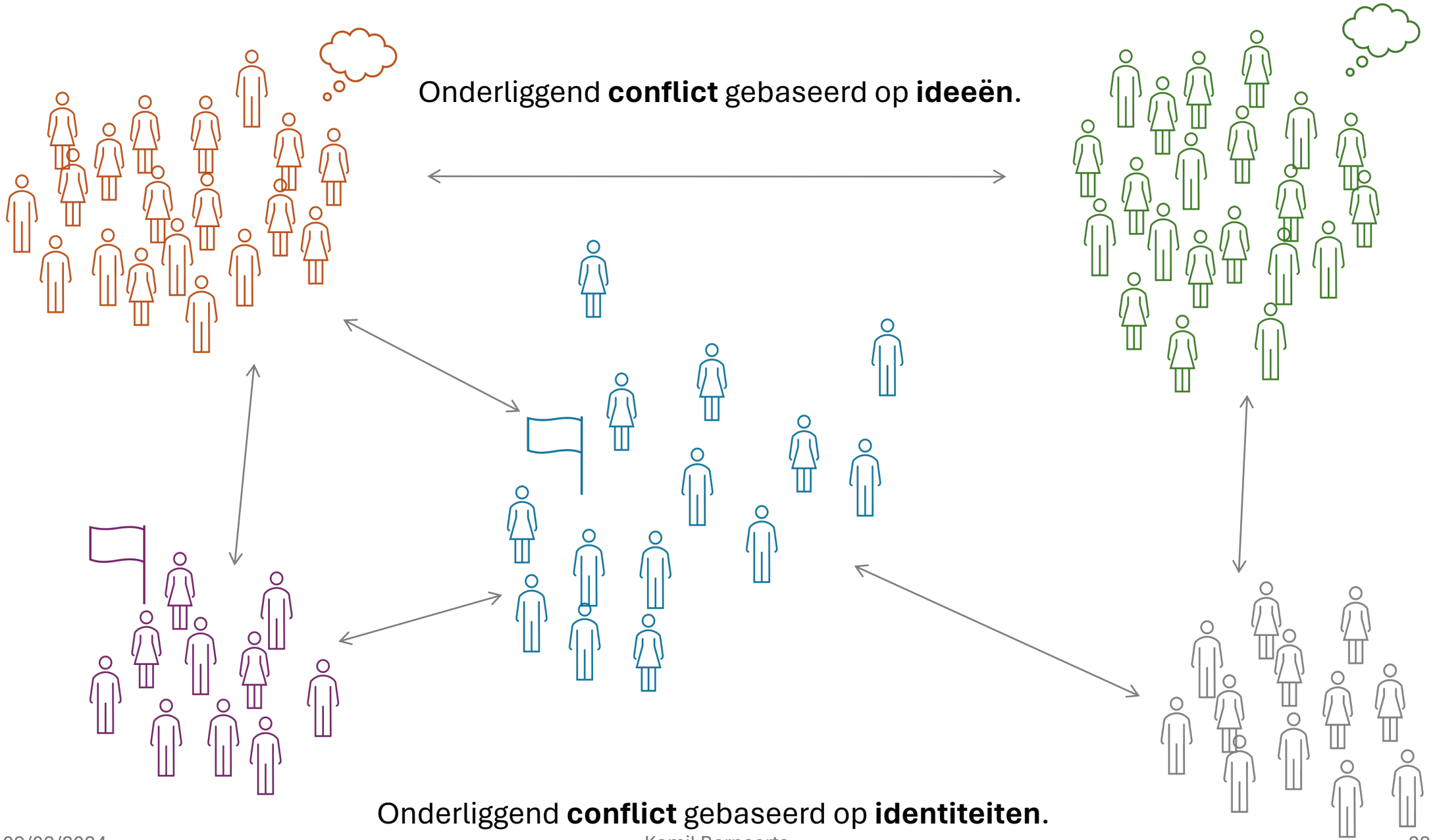
09/03/2024

Wat is polarisatie eigenlijk?

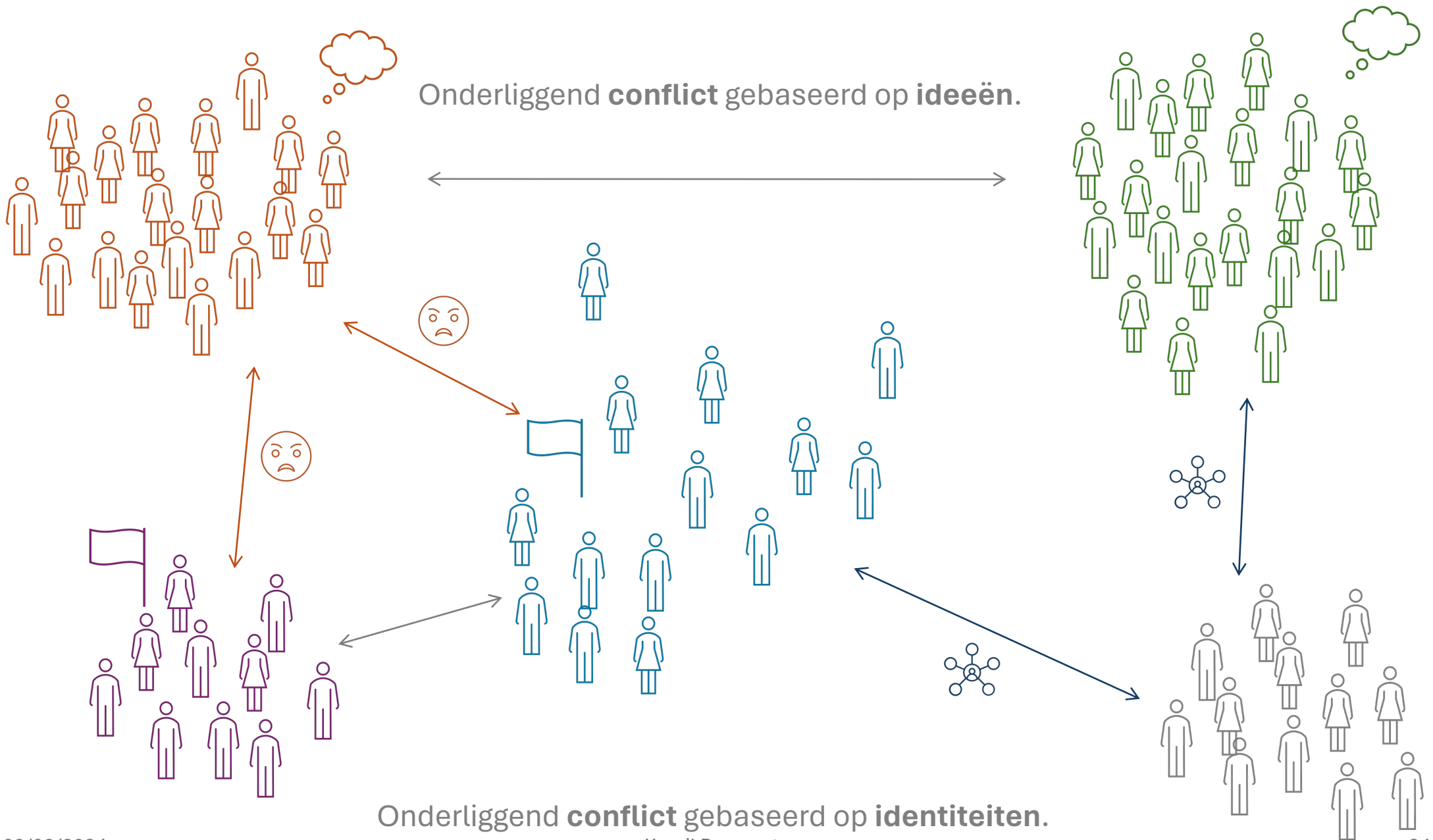

Toenemende **afstand** tussen actoren

Type afstand is eerder **emotioneel**.

Type afstand is eerder **structureel**.

Idee-gebaseerd conflict

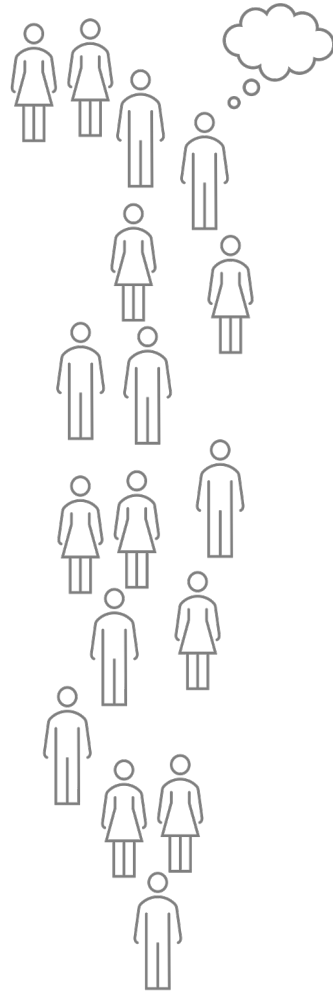
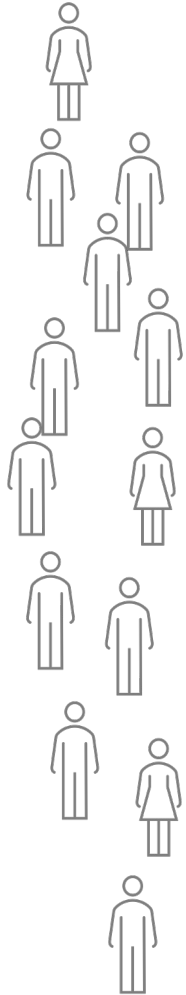
Identiteitsgebaseerd conflict

Type afstand is eerder **emotioneel**.

Type afstand is eerder **structureel**.

Emotionele afstand

Structurele afstand

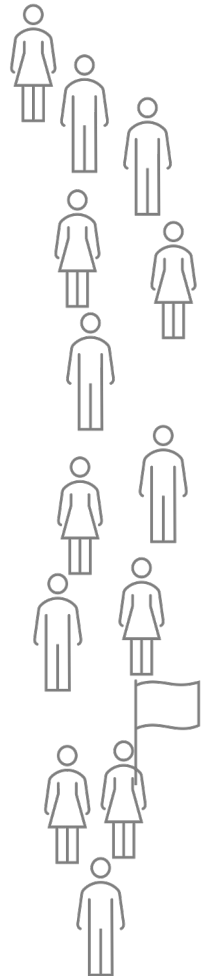

Elkaar niet leuk vinden

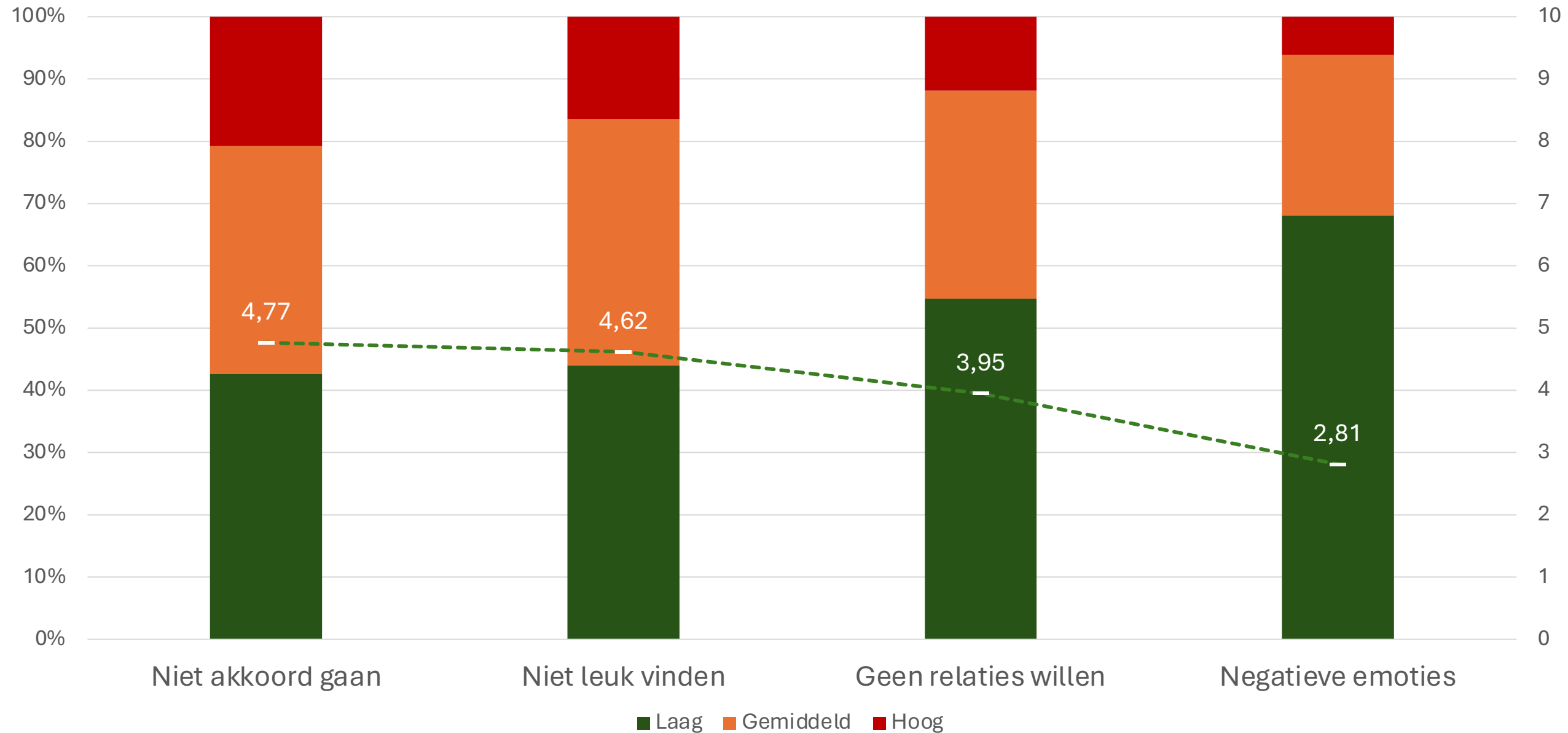
Negatieve emoties

Niet akkoord gaan

Geen relaties willen

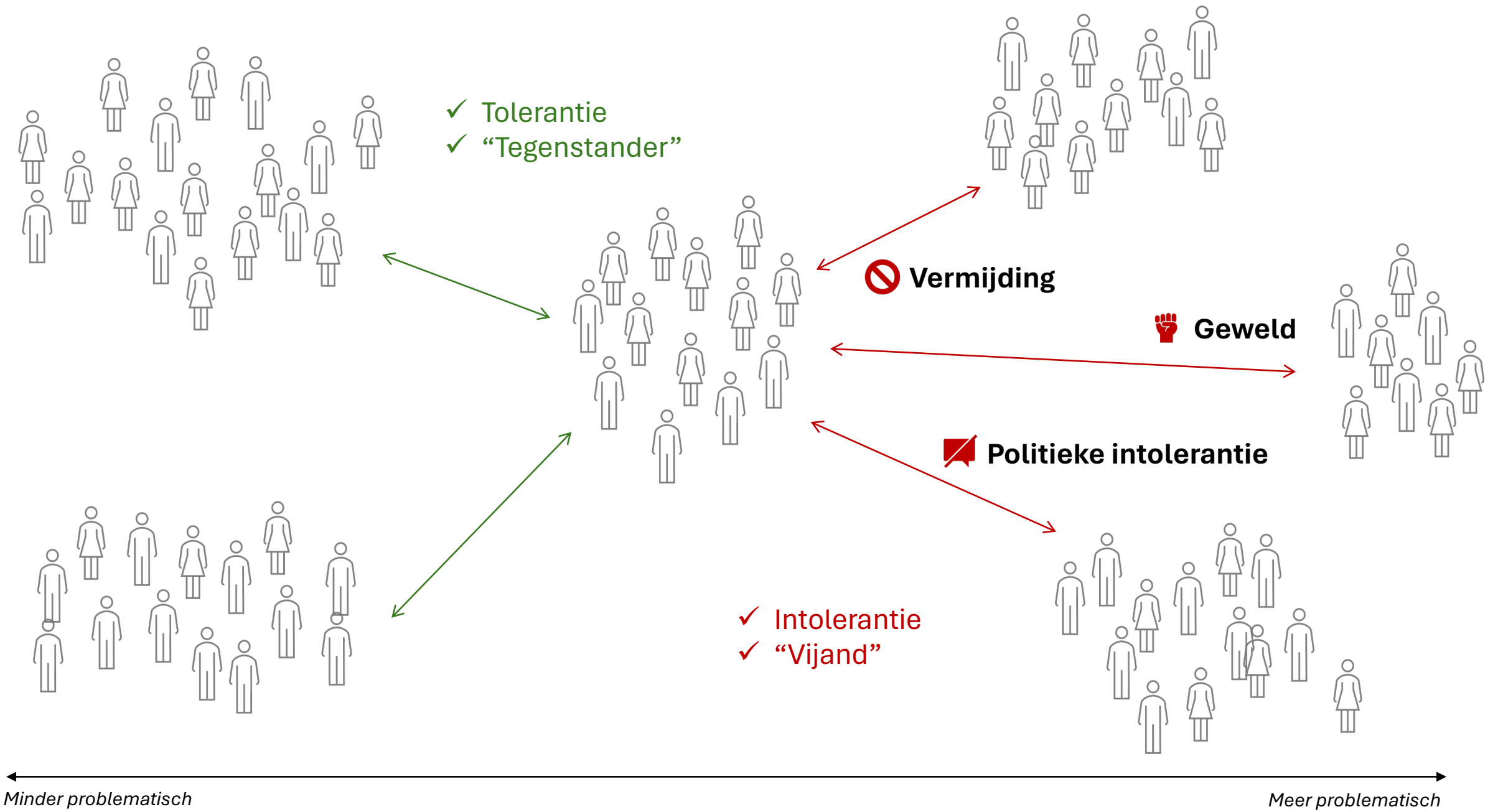

Vormen polarisatie (België)

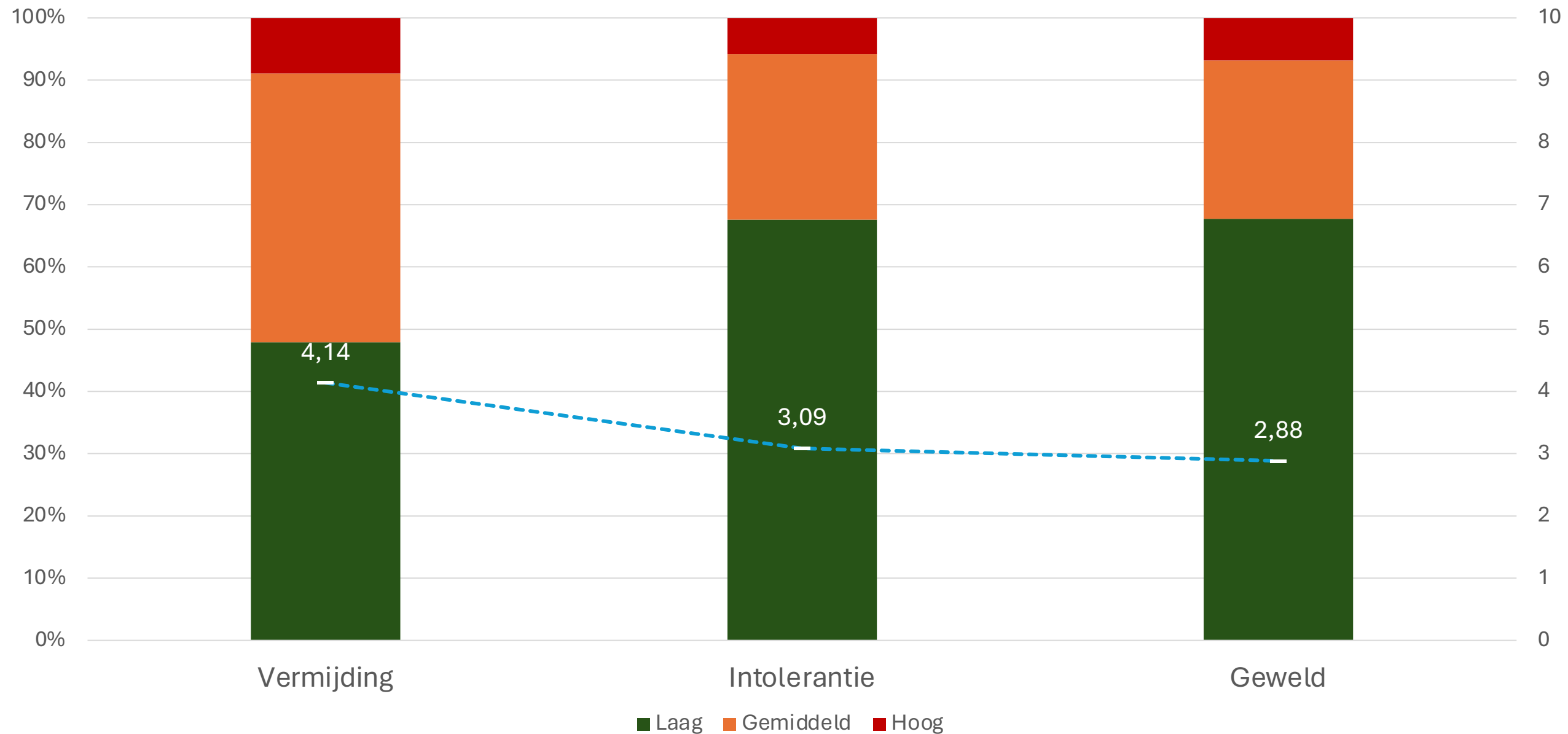

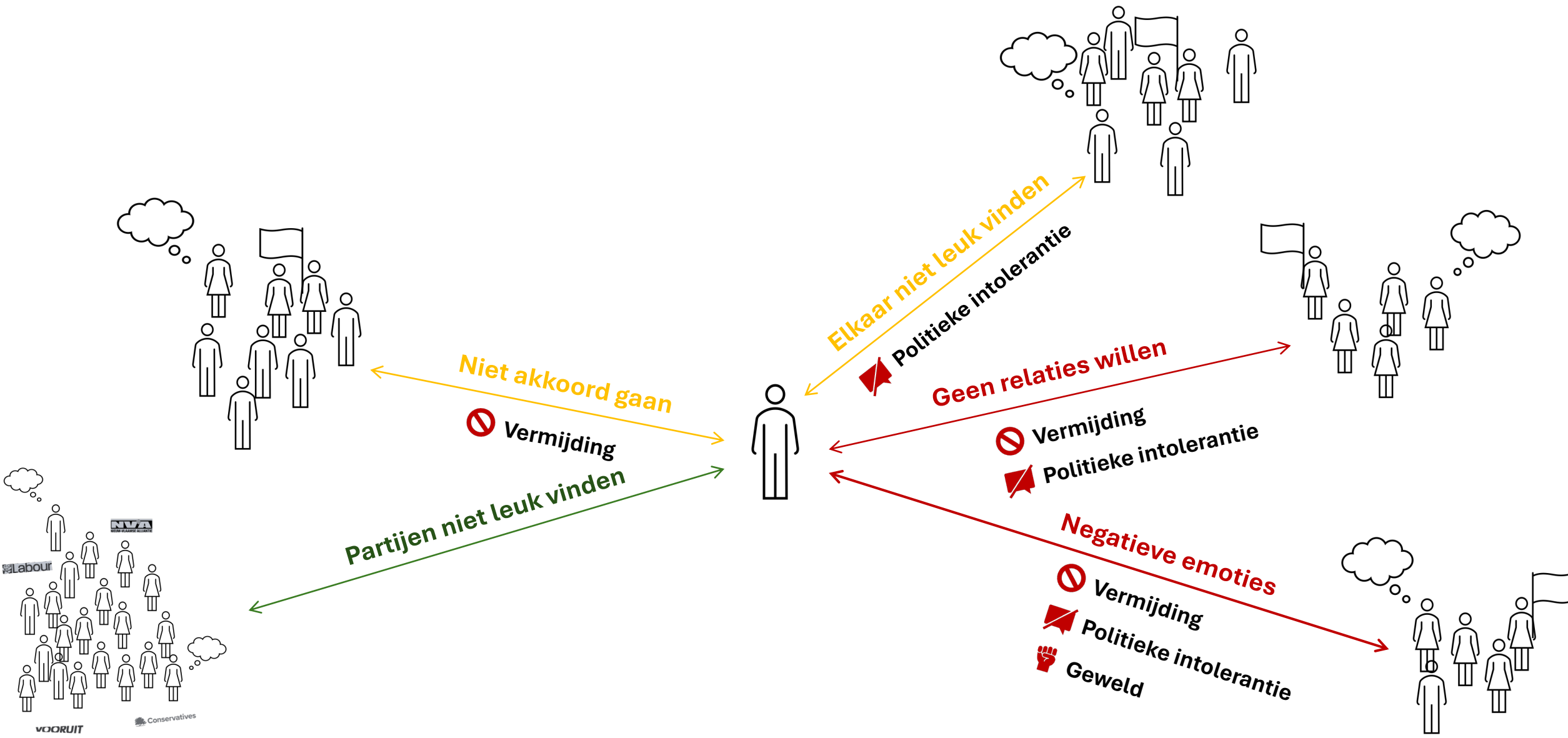

Welke vormen zijn het
meest bedreigend
voor de democratie?

Democratie-ondergravende attitudes (België)

Dus, ondergraaft
polarisatie de
democratie?

Globaal bekeken? Ja.

Maar...

- Enkel **identiteitsgebaseerde** polarisatie is een probleem;
- Democratische **instellingen** werken als buffer;
- Het is ooit **erger** geweest.

Debatteren over verkiezingen en politiek

- **Verschillen** van idee of identiteit
- **Niet akkoord gaan** met de ander
- De ander **niet leuk** vinden

- **Negatieve emoties** ontwikkelen tegen de ander
- **Geen relaties** willen aangaan met de ander

← *Geen probleem voor democratie*

Probleem voor democratie →

**Lokaal
bekeken,
niet altijd!**

Belang van inclusieve spelregels.

Delen van institutionele macht tussen groepen vermindert kans dat conflict tot polarisatie leidt én polarisatie tot geweld.

Durf te polariseren!

Verschillen van ideeën of identiteiten is pas een probleem als het leidt tot sterke negatieve emoties of een verminderde wil om met anderen om te gaan.

“The clash of ideas is the sound of freedom.”

Lady Bird Johnson

Dankuwel!

Kamil Bernaerts

kamil.bernaerts@vub.be

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

WARWICK
THE UNIVERSITY OF WARWICK